

De stappen van reactieprocedure met aandachtspunten per stap.

Voorbeeld én oefenformulier.

	STAPPEN REACTIEPROCEDURE	VOORBEELD CASUS	AANDACHTSPUNTEN en WAAROM is it belangrijk?	OEFFEN/CHECK JEZELF of OBSERVEER ELKAAR!
Info	Achtergrondinformatie van de (PBS-)school: De gedragsverwachting is: 'we lopen rustig door de gang en gebruiken onze fluisterstem zodat anderen rustig kunnen werken. Dat is respectvol'. Er zijn goed gedrag lessen geweest om dit gedrag aan kinderen aan te leren. Er is actief toezicht op en goed gedrag in de gang is veelvuldig bekrachtigd.		Preventief alles op orde? - Heb je heldere gedragsverwachtingen - Visualisaties - Gedrag aangeleerd met GGL? - Gedrag voldoende bekrachtigd? - Actief toezicht op dit gedrag?	☐ helder? ☐ visualisatie? ☐ aangeleerd? ☐ bekrachtigd? ☐ actief toezicht?
0	Ondanks de preventieve maatregelen, doet zich mild ongewenst gedrag voor	Gebeurtenis: Lukas en Iris lopen nogal wild en luidruchtig door de gang.		<u>Wat is bij jou de gebeurtenis/ het ongewenste gedrag?</u>
Stap 1	Leerkracht (of ouder of BSO-leiding) Vraag het kind naar de gedragsverwachting en HERINNER het kind wat je WEL wil zien:	Leerkracht: (met neutrale, rustige houding/toon): 'goedemorgen Lukas en Iris, kom eens. Wat hebben we afgesproken over hoe we lopen op de gang? Op deze school lopen we rustig, zodat anderen rustig kunnen werken. Dat is respectvol. Laat maar zien dat jullie weten hoe het moet. Dank je wel!'	- Zorg voor een positieve toon, die uitgaat van 'inzet' (van 'onmacht' ipv 'onwil'). - Is je gedragsverwachting echt duidelijk? 'Ruim je kamer op' is minder duidelijk dan 'doe de lego in de legodoos' - Heb je dit gedrag ingeoeft of alleen vaak gezegd? - Zorg dat je gedragsverwachting passend is bij de leeftijd/het niveau van het kind. Is jouw verwachting reëel of lijkt het op 'Stop met hikken!'. Iemand met ADHD kan bijv echt geen 2 uur stil zittend doorwerken. - 'ik wil dat je' of 'Omdat ik het zeg' = WEERstand, 'in deze klas hebben we afgesproken dat we...' = LEERstand	<u>Hoe ga jij het kind herinneren aan gewenst gedrag? Wat is jouw tekst?</u>

1a.	Loop weg en wacht 5-10 seconden	Leerkracht loopt weg of wendt zich af en geeft 5 tot 10 seconden 'schakeltijd'	- Geef ruimte om jouw boodschap te verwerken en door te laten dringen in de hersens zodat er geswitcht kan worden naar gewenst gedrag. - Dit voorkomt discussie/waarom-vragen - Als je blijft wachten 'tot ze hun gedrag draaien', geeft dat weerstand (en soms gezichtsverlies). Straal uit dat je er gewoon op rekt, dat het kind zeker voor het verwachte gedrag zal kiezen. (vandaar 'dank je wel' voordat je weg loopt)	(Tel zachtjes in je hoofd)
1b	Het kind laat gewenst gedrag zien: Leerkracht: bekrachtig!	De kinderen lopen rustig en zachtjes pratend verder - Dikke duim - Dit is fijn gedrag (of: erg respectvol)! Dank je wel! - Ik wist dat je wist hoe het moet! Goed zo! - Hier word ik blij van! Dank je wel!	- Deze stap wordt vaak vergeten: DIT is het bekrachtigingsmoment waardoor het goede gedrag wordt opgeslagen als 'dit is kennelijk gewenst gedrag'. - Sta regelmatig even zachtjes stil bij hoe goed je bezig bent. Vier even zachtjes in jezelf dat je een kind op een positieve manier gedrag hebt aangeleerd ipv dat je de politiepet op hebt gezet	<u>Bekrachtig jij? Hoe?</u>
Stap 2	Het kind laat nog steeds mild ongewenst gedrag zien Leerkracht: Biedt het kind de keus: het verwachte gedrag of de consequentie:	Stel de kinderen lopen wel rustiger, maar nog steeds luidruchtig door: Lukas en Iris, We hebben afgesproken dat we rustig lopen en praten als we in de gang lopen, zodat anderen rustig kunnen werken. Jullie lopen al rustig. Fijn. Praat nu ook met je fluisterstem, anders kies je ervoor om terug te moeten lopen naar de klas en als de laatste naar buiten te gaan. Ik vertrouw erop dat jullie een goede keuze maken.	- Als een kind na 2 leermomenten/kansen nog steeds het ongewenste laat zien, dan KRIJGT het kind geen 'straf', dan Kiest het kind daar zelf voor. Zo stimuleren we kinderen verantwoordelijk te zijn voor hun eigen gedrag. - Zorg dat je toon rustig blijft in plaats van belerend te onder-handelen: 'Dit is nu al de tweede keer dat ik je moet waarschuwen. óf je doet wat ik vraag óf je moet straks.....' Advies: 'in deze klas/school hebben we afgesproken dat we rustig lopen in de gang, zodat iedereen rustig kan werken. Loop rustig	<u>Hoe doe jij stap 2? Wat ga je zeggen?</u>

			in de gang, anders kies jij ervoor om X (passende consequentie) Ik weet dat je wijs kan kiezen (en weg ben je). - Zorg dat je een passende consequentie hebt, passend bij leeftijd, de aard/omvang en de functie van het ongewenste gedrag	
2a	Loop weg en wacht 5-10 seconden	Leerkracht loopt weg of wendt zich af en geeft 5 tot 10 seconden 'schakeltijd'	Zie stap 1a voor waarom en hoe	<u>Loop jij weg? Geef je schakeltijd?</u>
2b	Het kind laat gewenst gedrag zien: Leerkracht: bekrachtig!	De kinderen lopen rustig en zachtjes pratend verder - Ik wist dat je wist hoe het moet!	Zie stap 1b voor waarom en hoe	<u>Bekrachtig jij? Hoe?</u>
Stap 3	Het kind laat nog steeds mild ongewenst gedrag zien Leerkracht: Deel de belofde consequentie uit en loop weg	Leerkracht zegt op rustige toon: 'Jullie kiezen nu voor de consequentie: loop even terug naar de klas en dan ben je als laatste buiten' Loop weg.	- Vermijd discussie: geef de consequentie op een rustige manier, zo kort mogelijk en ga verder met waar je mee bezig bent. - Blijf rustig. Vermijd verwijtende tonen of diep zuchten of 'kun je nou nooit eens normaal doen' of 'ik hoop dat je morgen weer 'gewoon' mee gaat doen.'	<u>Wat is jouw tekst/houding in stap 3?</u>

ALGEMEEN BELANGRIJKE TIPS voor maximaal effect

UITLEG AAN KINDEREN: Leg de kinderen uit dat jij en je collega's hen op deze manier zult benaderen en waarom. Geef een goed gedrag les over de reactieprocedure. Ga naar **Youtube, zoek op 'PBS-reactieprocedure uitgelegd aan kinderen'**

UITLEG AAN OUDERS: Leg de ouders uit hoe je de kinderen aanspreekt en waarom jullie dat zo doen, bijvoorbeeld tijdens een ouderavond. Of wijs hen op de filmpjes die jullie net hebben gezien op Youtube. Zoek **'PBS-reactieprocedure uitgelegd aan leerkrachten, docenten, ouders'**.

UITLEG AAN NIEUWE COLLEGA'S/OPFRISMOMENT VOOR ANDERE COLLEGA'S: Leg nieuwe collega's de procedure uit. Kijk de filmpjes met elkaar, geef hen dit formulier en OEFEN! Check regelmatig je eigen stappen opnieuw of observeer elkaars stappen met dit formulier. Gebruik evt het Youtube-filmpje: **PBS-reactieprocedure beeldmateriaal voor opleiding**, met beeldmateriaal van het goede voorbeeld en het slechte voorbeeld.

Wat doe je als je een bepaald kind steeds opnieuw een reactieprocedure moet geven?

Gebruik deze checkvragen:	Wat is je antwoord?
A. Is de gedragsverwachting dan wel duidelijk en/of haalbaar? Bijv. Kan een kind zo lang zo rustig zitten en geen geluid maken als jij zou willen? Het komt in mijn praktijk vaak voor dat we hele hoge verwachtingen hebben, die niet kloppend zijn met de leeftijd of wat het kind gedragsmatig (al) KAN laten zien.	
B. Hebben we de gedragsverwachting dan al goed genoeg aangeleerd en bekrachtigd? Of is hier nog winst te behalen?	
C. Hoe kunnen we voorkomen dat dit kind steeds voor dit gedrag een reactieprocedure nodig heeft? Kan je hem of haar eerder een preventieve herinnering geven? Kan je een aanpassing doen in de omgeving?	
D. hoe kunnen we ervoor zorgen dat het voor dit kind méér oplevert om het gewenste gedrag te laten zien dan het ongewenste? (is Check in check out een optie?)	

DE REACTIEPROCEDURE van PBS: Positief corrigeren kun je leren!

mild ongewenst gedrag

1. Vraag het kind naar de gedragsverwachting en **HERINNER** het kind aan wat je **WEL** wil zien:
'wat hebben we ook al weer afgesproken over lopen over de gang?'
Precies: Loop rustig, zodat anderen rustig kunnen werken'

Het kind laat gewenst gedrag zien

LOOP WEG en wacht 5-10 seconden

Het kind blijft ongehoorzaam

BEKRACHTIG!!!

2. Biedt het kind de keus: het verwachte gedrag of de consequentie: 'Loop rustig door de gang of je kiest ervoor om 'X' (de klas vegen/regels schrijven). Ik weet dat je slim kan kiezen.'

Het kind laat gewenst gedrag zien

LOOP WEG en wacht 5-10 seconden

BEKRACHTIG!!!

Het kind blijft ongehoorzaam

3. Deel consequentie uit en loop weg



Judith van Gool, psycholoog.
Voor begeleiding van kinderen
van 4 tot 80, ouders, leerkrachten,
schoolteams. Judith@vgool.nl

YOUdid!
Psychologenpraktijk